

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування

ПОЧЕРЕНЮК Наталія Сергіївна

УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ
СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття наукового ступеня
магістра публічного управління

Миколаїв – 2021

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми магістерської роботи. На сучасному етапі в умовах в умовах соціальної, економічної та політичної нестабільності, здійснення нагляду і контролю за підприємницькою діяльністю має особливе значення, оскільки саме через контроль вбачається можливим запобігти тонізації діяльно с-ті останніх, а як результат підвищити об'єм надходжень до державного бюджету. Втім, здійснення нагляду і контролю неможливе без ефективної роботи відповідних державних органів, серед яких важливе місце належить Державній податковій службі України, від роботи якої напряду залежить реалізація державної фіскальної політики. Звідси цілком очевидно, що проблеми і недоліки у діяльності даного органу влади негативним чином позначаються на стані податкової політики в цілому.

Протягом останніх років владою було розроблено та запроваджено цілу низку важливих заходів, спрямованих на вдосконалення як податкової сфери в цілому, так і діяльності ДПС зокрема. Аналіз змісту заходів, закріплених у різного роду стратегіях, програмах, планах свідчить про їх актуальність та доцільність, а вивчення звітів КМУ та ДПС про виконання відповідних заходів, досягнення ключових значень показників ефективності підтверджують те, що зміни та перетворення успішно реалізуються згідно поставлених цілей і пріоритетів.

Однак, результати незалежних опитувань платників податків, представників бізнес спільноти є менш оптимістичними, і хоча вони також засвідчують позитивні зрушення у роботі ДПС, втім вказують на те, що проблеми, притаманні даному органу у попередні роки, існують і сьогодні, незважаючи на проведену реформу.

Окрему та особливу увагу в контексті вказаної проблеми необхідно звернути на питання покращення організаційної структури Державної податкової служби. До речі, організаційна структура податкових органів є одним з основних засобів створення ефективних технологій адміністрування податків, її реалізація повинна забезпечувати виконання цими органами влади поставлених перед ними завдань і досягнення визначених цілей

Не можна також не звернути увагу на необхідність покращення взаємодії ДПС України з іншими органами державної влади та громадськістю з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування.

У сучасних умовах суспільно-політичного розвитку взаємодія між державою та громадськістю є запорукою надійного забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян, а також установа тисних партнерських відносин між останніми (тобто громадянами) та державними інституціями.

Зрозуміло, що це повною мірою стосується і діяльності ДПС України, адже, з одного боку, вона виступає структурною ланкою апарату держави і не може функціонувати ізольовано від його інших складових елементів, а з

іншого, – відповідно до існуючої сьогодні концепції розвитку цього органу виконавчої влади він позиціонується як сервісний (тобто першочерговою для нього є функція надання відповідних послуг), а отже, саме взаємодія, а не примус має виступати основною формою його взаємовідносин із платниками податків

Слід відзначити, що вдосконаленню нагляду і контролю за діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності неодноразово приділяли увагу у своїх наукових працях: Бантон В.Д., Бодюк А.В., Василик О.Д., Дзюбик С.Д., Єпіфанов А.О., Жаліло Я.А., Жовтанецький О.М., Завгородня О.О., Кириленко О.П., Мельник П.В., Опарін В.М., Олейникова Л.Г., Павлюк К.В., Ракул О.В., Синельников Б.В., Скоропад І.С., Соколовська А.М., Царук О.В. та ін.

Але питання удосконалення діяльності Державної податкової служби як центрального органу державної влади з формування та реалізації державної фіскальної політики та його територіальних підрозділів завжди будуть актуальними в контексті соціально-економічного розвитку країни та регіонів, фінансової та бюджетної політики України.

Метою магістерської роботи є обґрунтування удосконалення діяльності ДПС на регіональному рівні на основі вивчення теоретичних положень та практичної діяльності ДПС України.

Для досягнення поставленої мети були визначені такі **завдання**:

- 1) дослідити сутність, принципи та види фіскальної політики держави;
- 2) проаналізувати роль та організацію діяльності Державної податкової служби України;
- 3) узагальнити особливості державної фіскальної політики України;
- 4) здійснити аналіз основних показників діяльності Податкової служби України на центральному та регіональному рівнях;
- 5) визначити основні заходи з реалізації Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року;
- 6) здійснити оцінку напрямів удосконалення фіскальної політики України з метою забезпечення стійкого економічного зростання;
- 7) визначити напрями удосконалення управління персоналом ГУ ДПС в Миколаївській області.

Об'єктом магістерського дослідження є фіскальна політика держави.

Предметом магістерського дослідження виступає удосконалення діяльності податкової служби України.

Методи дослідження. В магістерській роботі використовувались такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: порівняльний аналіз (при розгляді досліджуваної проблеми з точки зору різних авторів, для порівняння ключових положень щодо адміністративної роботи в органах державної влади, а також нормативно-методичні засади адміністрування; системний аналіз (при розгляді організаційно забезпечення роботи в Головному управлінні ДПС у Миколаївській області; структурного аналізу (при діагностиці адміністративних форм і методів управління); факторний аналіз

(для вивчення чинників, що зумовлюють ефективність або неефективність діючого механізму управління); метод синтезу - при здійсненні узагальнень та висновків щодо удосконалення діяльності Головного управління ДПС у Миколаївській області.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропонований механізм удосконалення адміністрування процесу руху персоналу сприятимуть вирішенню проблем щодо ефективної діяльності Головного управління ДПС у Миколаївській області.

Структура магістерської роботи: складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків, містить таблиці та рисунки. Список літератури містить 120 джерел. Загальний обсяг роботи складає 78 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та основні завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, висвітлено наукову новизну і практичне значення виконаної роботи.

У першому розділі *«Теоретичні засади дослідження фіскальної політики держави»* здійснено дослідження сутності, принципів та видів фіскальної політики держави; проаналізовано роль та організацію діяльності Державної податкової служби України.

Більшість вітчизняних учених тлумачать фіскальну політику як інструмент, за допомогою якого держава може здійснювати цілеспрямований вплив на ефективність функціонування національного виробництва як основи досягнення добробуту цілого суспільства. Причому в економічній літературі фіскальну політику часто ототожнюють з бюджетно-податковою.

Фіскальну політику слід визначати як комплекс заходів, за допомогою яких держава впливає на економіку через структуру податкових надходжень до державного бюджету, напрями здійснення державних видатків та способи залучення позикових коштів, з метою максимального використання можливостей податкового забезпечення функціонування держави та отримання потенційного фіскального ефекту економічно виправданого державного запозичення задля ефективного фінансування суспільно необхідних видатків, спрямованих на підвищення ефективності економіки та стимулювання економічного зростання.

Такий вплив здійснюється шляхом зміни видів і ставок податків (податкових платежів), надання податкових пільг, розстрочення і відстрочення податкових платежів, а також застосування штрафних санкцій. Окрім того доцільним також включити вдосконалення механізмів оподаткування, оптимізації напрямів та структури обов'язкових державних видатків, встановлення критеріїв оцінки інвестиційних проектів, умов їх тендерного відбору і порядку фінансування, обґрунтованого вибору

боргового інструментарію наповнення бюджету.

У другому розділі *«Державна податкова служба України як основний суб'єкт регулювання фінансових відносин»* узагальнено особливості державної фіскальної політики України; здійснено аналіз основних показників діяльності Податкової служби України на центральному та регіональному рівнях.

Проведення фіскальної політики має свої особливості. Вона може бути або стимулююча, що передбачає збільшення державних витрат та зниження податків, а також сполучення зростання державних витрат із зниженням податків; або стримуюча, яка полягає в зменшенні державних витрат та збільшенні податків, а також сполучення зростання державних витрат із підвищеним оподаткуванням.

Незважаючи на низку позитивних змін, існує досить багато недоліків та проблем, які потрібно вирішити з метою створення ефективної фіскальної політики, а саме:

- нестабільність законодавчої системи податкової сфери,
- невідповідність змін податкової системи очікуванням суспільства,
- непрозорість у розумінні сутності нормативних актів як для бізнесу, так і для фізичних осіб (ФОП),
- необ'єктивні дії контролюючих органів у сфері оподаткування, послаблення роботи фіскальних органів в частині формування високої податкової культури громадян.

У третьому розділі *«Напрями удосконалення діяльності Державної податкової служби України»* визначено основні заходи з реалізації Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року; здійснено оцінку напрямів удосконалення фіскальної політики України з метою забезпечення стійкого економічного зростання; визначено напрями удосконалення управління персоналом ГУ ДПС в Миколаївській області.

Сучасний етап реформи системи управління державними фінансами розпочався з прийняття Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017 – 2020 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 142-р) та затвердження плану заходів з її реалізації (розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 № 415-р).

Наприкінці 2018 року також були прийнято ряд змін до Бюджетного кодексу України, що дали змогу реалізувати низку важливих реформ, зокрема щодо переходу до середньострокового бюджетного планування, покращення стану управління фіскальними ризиками, та наблизити систему управління державними фінансами до найкращих світових практик і стандартів Європейського Союзу. На даний момент все ще триває подальша реформа децентралізації та удосконалення міжбюджетних відносин.

Було досягнуто наступних результатів в рамках цифровізації: запроваджено Реєстр заяв про повернення суми бюджетного відшкодування податку на додану вартість (ПДВ); доопрацьовано інформаційно-

телекомунікаційну систему «Податковий блок»; запроваджено пілотний проект щодо використання новітніх моделей програмних та програмно-технічних комплексів для реєстрації розрахункових операцій.

ВИСНОВКИ

Виконання поставлених завдань магістерської роботи дозволило досягти визначеної мети щодо обґрунтування удосконалення діяльності ДПС на регіональному рівні на основі вивчення теоретичних положень та практичної діяльності ДПС України і дозволило сформулювати наступні висновки.

1) Досліджено сутність, принципи та види фіскальної політики держави. Фіскальну політику розуміють як комплекс заходів, за допомогою яких держава впливає на економіку через структуру податкових надходжень до державного бюджету, напрями здійснення державних видатків та способи залучення позикових коштів, з метою максимального використання можливостей податкового забезпечення функціонування держави та отримання потенційного фіскального ефекту економічно виправданого державного запозичення задля ефективного фінансування суспільно необхідних видатків.

В економічній літературі фіскальну політику часто ототожнюють з бюджетно-податковою. До інструментів фіскальної політики відносять податкові надходження; державні видатки; трансфертні платежі та позикові кошти.

В залежності від фази економічного циклу, у якій перебуває економіка будь-якої країни на основі виділяють два види фіскальної політики: стимулюючу та стримуючу. Кожна з них ґрунтується на притаманній саме для неї принципах Принципами стимулюючої фіскальної політики є принцип ефективності оподаткування, системності та внутрішньої цілісності оподаткування, єдиного податку, достатності та ін. Принципи стримуючої фіскальної політики: множина податків, невідворотність настання відповідальності у відповідності до законодавства, еластичність або гнучкість та нейтральності податків.

2) Проаналізовано роль фіскальної політики у соціально-економічній політиці держави та засади діяльності Державної податкової служби України. Державна податкова служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну податкову політику з забезпечення ведення обліку податків, зборів, платежів; здійснення адміністрування податків, зборів, платежів, єдиного внеску, у тому числі проведення необхідних перевірок та звірок з платниками податків та платниками єдиного внеску та ін.

Наявність прогресивної системи оподаткування в державі має негативні наслідки для розвитку економіки в цілому, натомість, зниження податкових ставок із податку на прибуток посилює мотивацію до праці

населення, збільшує особисті заощадження, зниження податків на прибуток для підприємств направлено на стимулювання інвестицій, внаслідок чого зростають заощадження та інвестиції, що зумовлює прискорення економічного зростання та збільшення рівня зайнятості, обсягу національного виробництва.

3) Узагальнено особливості державної фіскальної політики України: Фіскальна політика України характеризується як дискреційна, оскільки позначається впливом стихійних інфляційних процесів і намагання вирішити питання бюджетного дефіциту. Забезпечення стабільних темпів економічного зростання є стратегічною метою будь-якої держави. Збереження макроекономічної стабільності передбачає, насамперед, гарантування економічно безпечного та прогнозованого рівня інфляції, прогнозованого курсу гривні та зменшення його коливань, проведення виваженої монетарної та фіскальної політики.

4) Здійснено аналіз основних показників діяльності ДПС України. Проте, незважаючи на низку позитивних змін, існує досить багато недоліків: нестабільність законодавчої системи податкової сфери, невідповідність змін податкової системи очікуванням суспільства, непрозорість у розумінні сутності нормативних актів як для бізнесу, так і для фізичних осіб (ФОП), необ'єктивні дії контролюючих органів у сфері оподаткування, послаблення роботи фіскальних органів в частині формування високої податкової культури громадян. Видається необхідним оновити концепцію фіскальної політики з конкретизацією цілей і завдань, принципів її формування та реалізації, визначити стратегічні пріоритети фіскальної політики, а й раціонально поєднати державне та ринкове регулювання в процесі її формування та реалізації. Особливо слід деталізувати питання наповнення Державного бюджету та стримування інфляційних процесів, забезпечення економічного зростання регіонів. У 2019-2020 роках українська економіка була нестабільною, тому пріоритетами є розробка та впровадження ефективної фіскальної політики, дієвого механізму формування доходів бюджету, а також розподілу і спрямування державних коштів на здійснення державних видатків з метою повноцінного виконання повноважень і функцій держави.

5) В ГУ ДПС у Миколаївській області проводиться політика з управління персоналом, заходи із запобігання корупції та впроваджується сучасна система навчання державних службовців. Профілактика протидії корупції проводяться індивідуальні бесіди з особовим складом, надається допомога співробітникам у розв'язанні існуючих проблем, посилено особистий контроль за своєчасністю та якістю виконання вимог наказів, вказівок ДПС України, інших нормативних документів щодо питань профілактики протидії корупції та інших надзвичайних подій за участю особового складу, щомісяця на оперативних нарадах проводиться розгляд питань, що стосується профілактики протидії корупції та психологічного забезпечення службової діяльності.

б) Визначено основні заходи з реалізації Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року. Реформування системи ДПС пов'язано з реалізацією Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017 – 2020 роки. Наприкінці 2018 року також були прийнято ряд змін до Бюджетного кодексу України, що дали змогу реалізувати низку важливих реформ, зокрема щодо переходу до середньострокового бюджетного планування, покращення стану управління фіскальними ризиками та наближення системи управління державними фінансами до кращих практик зарубіжного досвіду. Як приклад, розроблено механізм подання заявок на включення до реєстру авторизованих економічних операторів, впроваджено програмне забезпечення національної електронної транзитної системи (NCTS), представленої Європейським Союзом.

У процесі оновлення та розширення знаходиться єдиний державний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі», що повинно надати можливість державним дозвільним органам формувати дозвільні документи в електронній формі.

7) Здійснено оцінку напрямів удосконалення фіскальної політики України з метою забезпечення стійкого економічного зростання. Для удосконалення фіскальної політики доцільно: сформувати більш гнучку та оптимальну для бізнесу та держави модель фіскальної політики, виключити довільне трактування її положень, зробити її прозорою та зрозумілою для всіх учасників; ввести податковий режим, з метою стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання; спростити ведення бухгалтерського обліку для середнього та малого бізнесу; удосконалити амортизаційну політику; надати пільги для будівельної, суднобудівної та літакобудівної галузей; надати пільги з енергозбереження як для виробників так і споживачів; спростити алгоритми і методи вирахування податків, зборів і обов'язкових платежів; знизити податковий тиск і кількість податків враховуючи досвід зарубіжних країн; покращити систему соціального захисту населення; ввести систему контролю за наданням пільг на податки; посилити кримінальну відповідальність за нецільове використання державних коштів та ввести більш жорстокі економічні санкції.

8) Визначено напрями удосконалення управління персоналом ГУ ДПС в Миколаївській області. Відповідно до вимог міжнародних стандартів в Головному управлінні ДПС у Миколаївській області доцільно регулярно проводити навчання працівників. Зокрема, доцільним є застосування тренінгових технологій навчання персоналу органів державної влади. У робочій ситуації (практичній діяльності) тренінги спрямовано на розвиток здібностей індивіда й задоволення поточних і майбутніх потреб організацій.

АНОТАЦІЯ

Магістерська робота присвячена актуальній темі удосконалення діяльності Державної податкової служби України. В роботі здійснено дослідження сутності, принципів та видів фіскальної політики держави; проаналізовано роль та організацію діяльності Державної податкової служби України; узагальнено особливості державної фіскальної політики України; здійснено аналіз основних показників діяльності Податкової служби України на центральному та регіональному рівнях; визначено основні заходи з реалізації Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року; здійснено оцінку напрямів удосконалення фіскальної політики України з метою забезпечення стійкого економічного зростання; визначено напрями удосконалення управління персоналом ГУ ДПС в Миколаївській області.

Ключові слова: державна служба, публічне управління, фінансова політика держави, податки, податкова політика держави, Державна податкова служба України.

ANNOTATION

The master's thesis is devoted to the topical issue of improving the activities of the State Tax Service of Ukraine. The study of the essence, principles and types of fiscal policy of the state; the role and organization of the State Tax Service of Ukraine are analyzed; the peculiarities of the state fiscal policy of Ukraine are generalized; the analysis of the main indicators of activity of the Tax Service of Ukraine at the central and regional levels is carried out; the main measures for the implementation of the Strategy for Digital Development, Digital Transformations and Digitization of the Public Financial Management System for the period up to 2025 have been identified; the assessment of the directions of improvement of the fiscal policy of Ukraine for the purpose of maintenance of steady economic growth is carried out; the directions of improvement of management of the personnel of MD DFS in the Nikolaev area are defined.

At the present stage in conditions of social, economic and political instability, supervision and control of entrepreneurial activity is of particular importance, because it is through control that it is possible to prevent the toning of the latter, and as a result increase revenue to the state budget. However, supervision and control is impossible without the effective work of relevant state bodies, among which an important place belongs to the State Tax Service of Ukraine, on whose work the implementation of state fiscal policy directly depends. Hence, it is obvious that the problems and shortcomings in the activities of this authority have a negative impact on the state of tax policy as a whole.

Key words: civil service, public administration, state financial policy, taxes, state tax policy, State Tax Service of Ukraine.